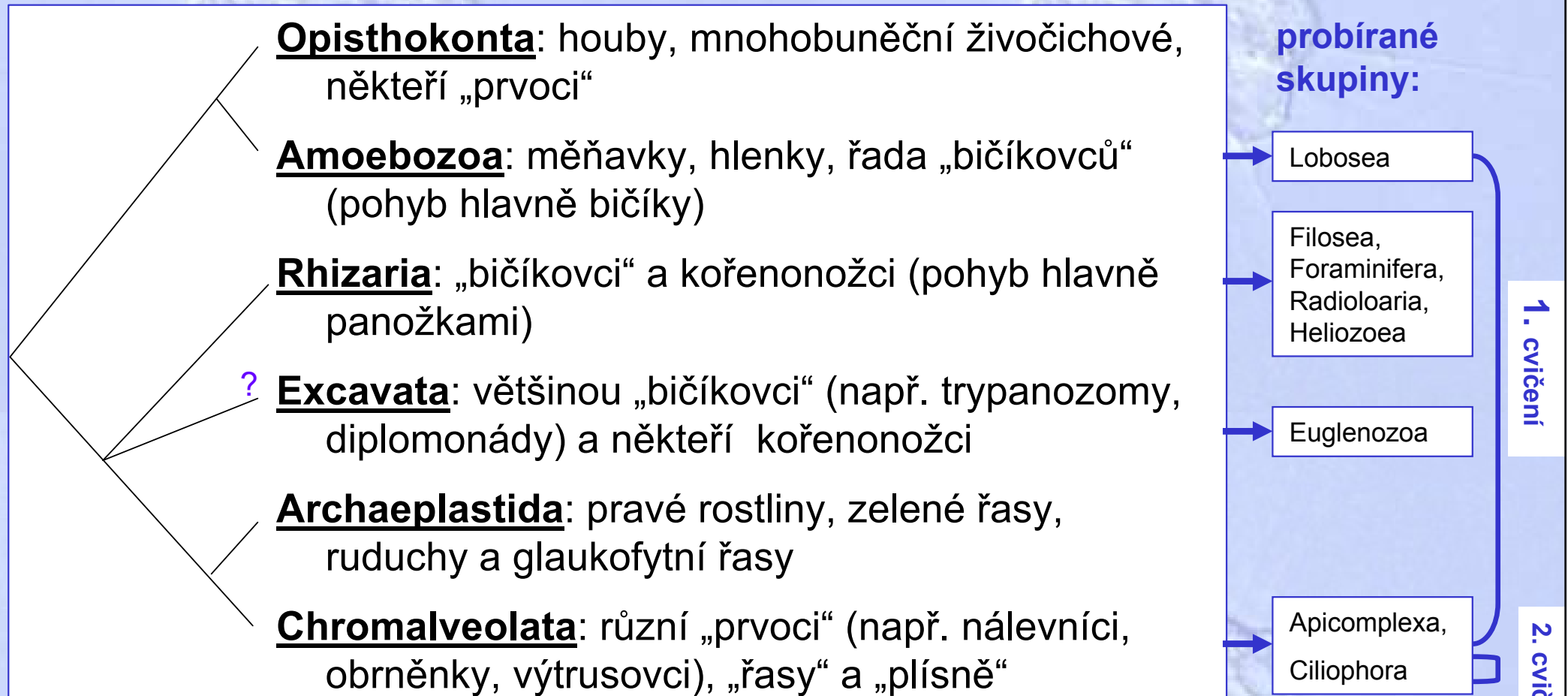

jednobuněční zástupci nadříše: Eucaryote

- dřívější Protozoa = polyfyletická skupina prvoků (eukaryotických jednobuněčných organismů)
- polyfyletický taxon = jednotlivé skupiny nemají společného předka
- dle moderního pojetí na základě molekulárních analýz jsou zástupci Eukaryotae děleni do 6 (až 8) říší – podrobněji viz přednáška dr. Horsáka
- jednobuněčné zástupce pak najdeme v každé z těchto říší

jednobuněční zástupci nadříše: Eucaryotae

1. říše: Opisthokonta - houby, mnohobuněční živočichové, někteří jednobuněční

2. říše: Amoebozoa - měňavkovci

Archamoebae, Mycetozoa – jen na přednášce

Lobosea - lalokonozí

ekto- (hyalinní) a endoplasma (zrnitá)

panožky (pseudopodia) - pohyb, potrava

Gymnamoebia - améby

volně žijící i parazitické druhy (úplavice), sladkovodní, v detritu mezi vodními rostlinami, mořské, půdní, tv. cysty

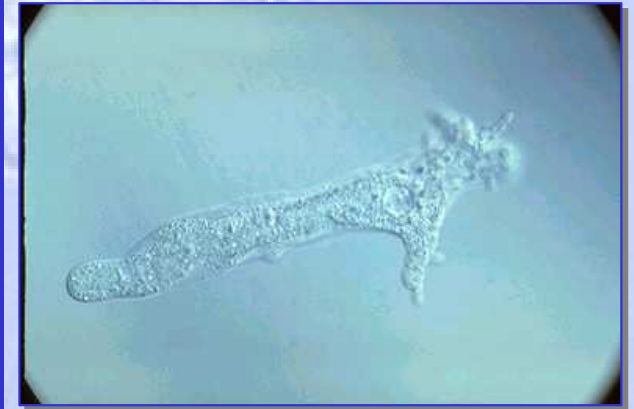
Amoeba proteus - prstovité pseudopodie 1 mm

měňavka velká

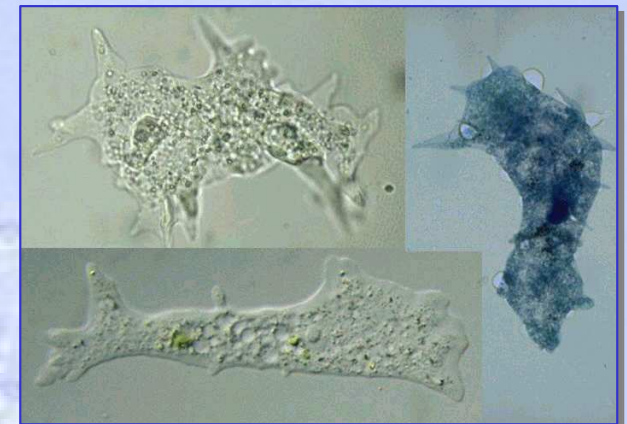
Entamoeba histolytica - tropy, střevní parazit,

měňavka úplavičná forma minuta a f. magna

Mayorella leydii ostré pseudopodie

Amoeba proteus

Mayorella leydii

Testaceolobosia - krytenky

vytvářejí schránky z organického materiálu; se zrnky písku nebo rozsivek

pseudostom

mech, rašelina, sediment

Arcella - štitovka pseudochitinózní schránka

Diffugia - rozlitka schránka z nerostných úlomků (xenosomata)

Nebela - zdobenka schránka z vápenitých destiček (idiosomata)

Centropyxis - ježenka schránka pseudochitinózní s xenosomaty

Diffugia

Arcella

Nebela

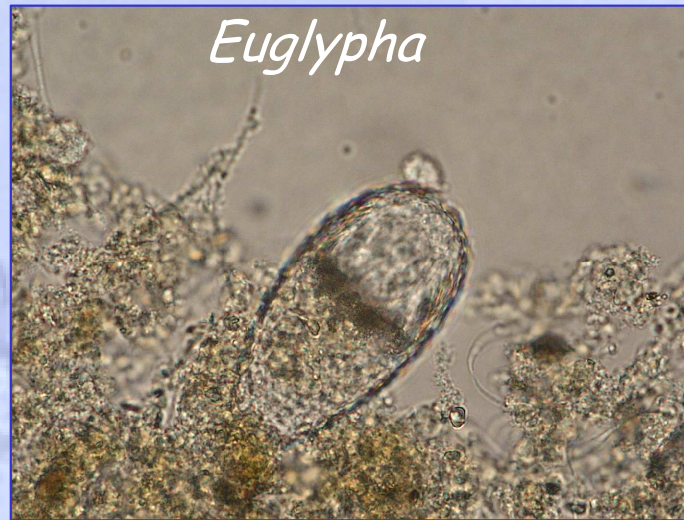
Centropyxis

3. říše: Rhizaria morfologicky i ekologicky heterogenní skupina kořenonožců a některých bičíkovců, panožky typu filopodia, reticulopodia a axopodia

Filosea (Euglyphida) - nitkonozí

schránkaté i bez schránek, panožky nitkovité - filopodia

Euglypha - *křeménka* křemičitá idiosomata

Heliozoa - slunivky

mořští, sladkovodní, planktonní, přisedlí, vakuolizovaná ektoplasma, endoplasma s jedním nebo mnoha jádry, paprscitá axopodia

Actinosphaerium eichhorni - slunivka obecná

Acanthocystis aculeata kulovitá schránky s křemičitými destičkami a osténky

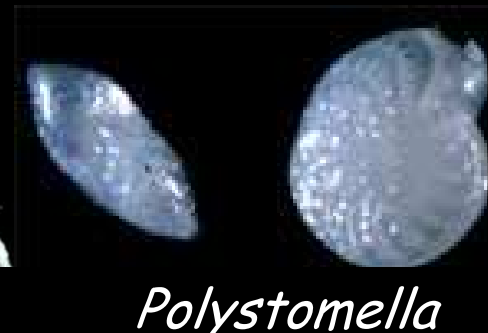

Foraminifera - dírkonošci

mořské, horninotvorné (kambrium), síťovité panožky - reticulopodia, schránky vápenité, z mukopolysacharidů nebo s detritem, 4000 recentních, 30000 fosilních, střídání pohl. a nepohl. generací (metagenese)

Nummulites - penízek 3 cm, fosilní

Globigerina, *Spiroloculina*, *Polystomella*, *Textularia*

Radiolaria - mřížovci

křemičitá schránka je tvořena několika kapsulami, ve vnitřní kapsule z org. látek je endoplasma, mezi kapsulami vakuolizovaná ektoplasma, 1 - více jader, axopodia

Acanthometra, Actinomma, Lithocampe

4. říše: EXCAVATA – většinou bičíkovci a někteří kořenonožci

METAMONADA, PARABASALA, PERCOLOZOA jen na přednášce

EUGLENOZOA

volně žijící krásnoočka a parazitické bičivky

Kinetoplastidea - bičivky

- bičík
- strukturální komplex - kinetoplast - uložen ve velké mitochondrii obsahuje velké množství mimojaderné DNA
- umístěn u báze bičíku

Euglenozoa

Bodonida – na přednášce

Kinetoplastidea - bičivky

řád: Trypanosomatida - trypanosomy:

amastigotní, promastigotní, epimastigotní a
trypomastigotní

Trypanosoma brucei gambiense - trypanosoma spavičná

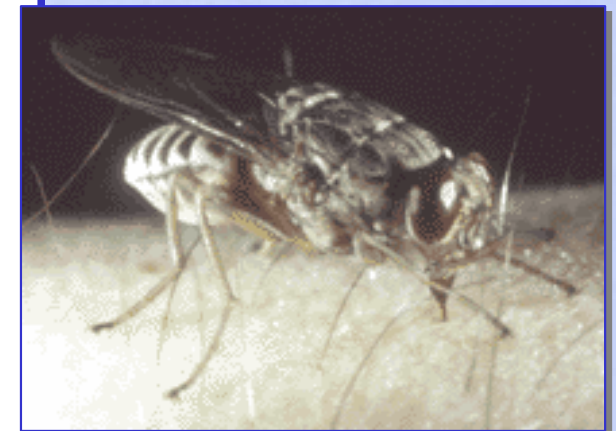
spavá nemoc - mírná forma (rezervoár prase); 1.
lymfatický systém, 2. krev. Africká trypanosomiasa -
přenos inokulací, vektor moucha r. *Glossina palpalis*
(Glossinidae), západní a centrální Afrika

Trypanosoma brucei rhodesiense - trypanosoma

rhodézská spavá nemoc - těžká forma, vektor *G.*
morsitans, (rezervoár antilopa), východní Afrika

Trypanosoma brucei brucei - trypanosoma dobytčí

onemocnění Nagana hovězího dobytka

Glossina morsitans

Trypanosoma equiperdum - trypanosoma koňská

spavá nemoc koní

mimovektorový přenos pohlavním stykem, střední Evropa po II. sv. válce

Trypanosoma cruzi - trypanosoma americká

Chagasova nemoc,

přenos krevsající plošticí rodu *Triatoma* (čel. Reduviidae), kontaminací z výkalů při sání

rezervoár - drobní savci

Leishmania tropica – ničivka kožní, suché kožní vředy, rezervoár pes

Leishmania donovani – ničivka útrobní, nákazy vnitřních orgánů – „kala azar“ – černá nemoc

5. říše: Archaeplastida

- pravé rostliny, zelené řasy, ruduchy a glaukofylní řasy

6. říše: Chromalveolata

- Opalozoa

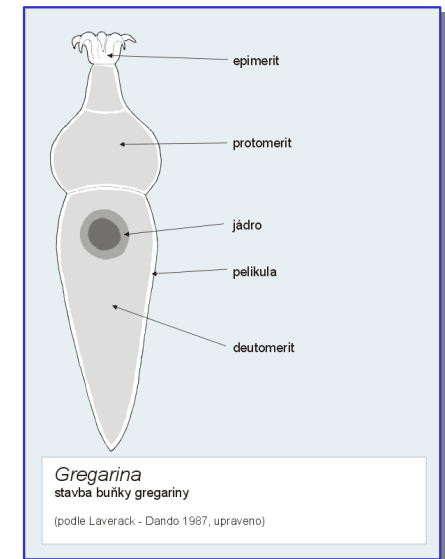
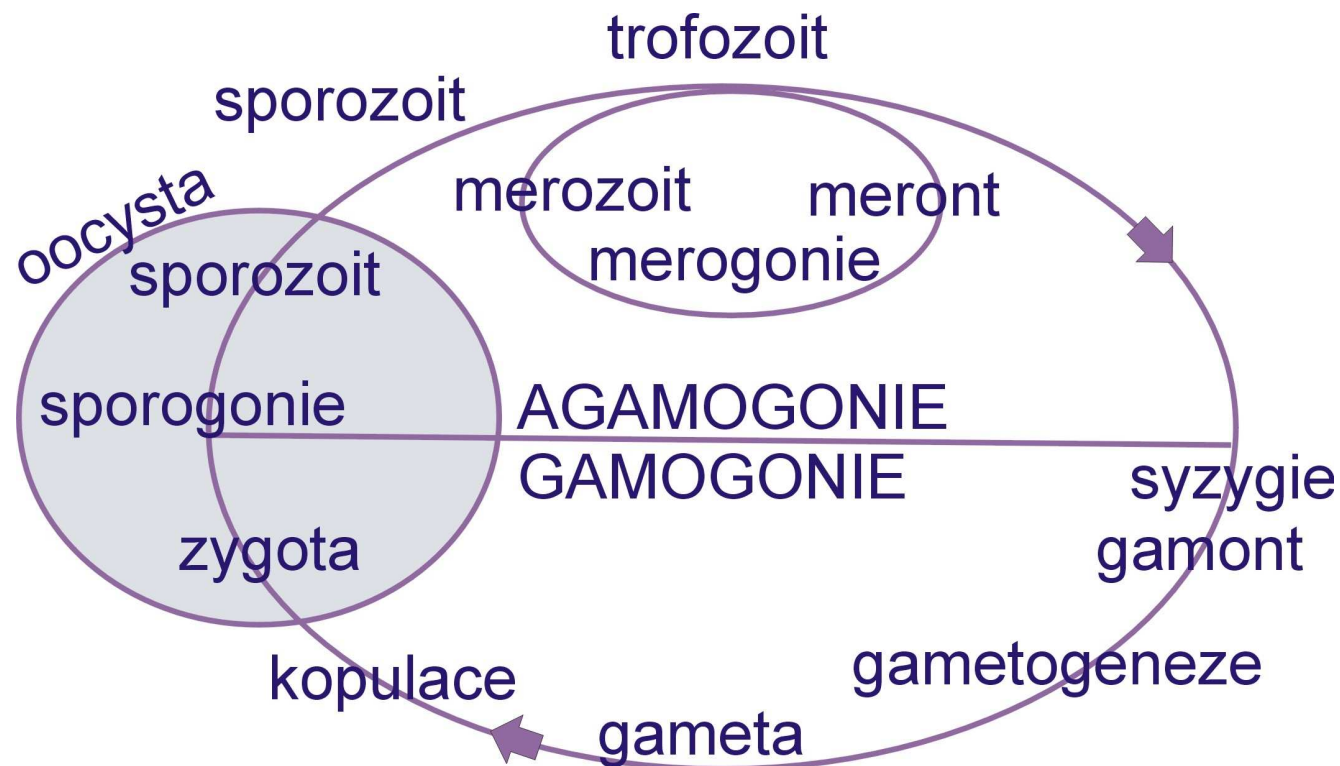
- Dinozoa

} viz přednáška

6. říše: Chromalveolata

Apicomplexa - výtrusovci

parazitičtí, apikální komplex organel u invazních stádií - sporozoitů a merozoitů

Gregarinidea - hromadinky

Gregarina blattarum - hromadinka švábí

Coccidea - kokcidie

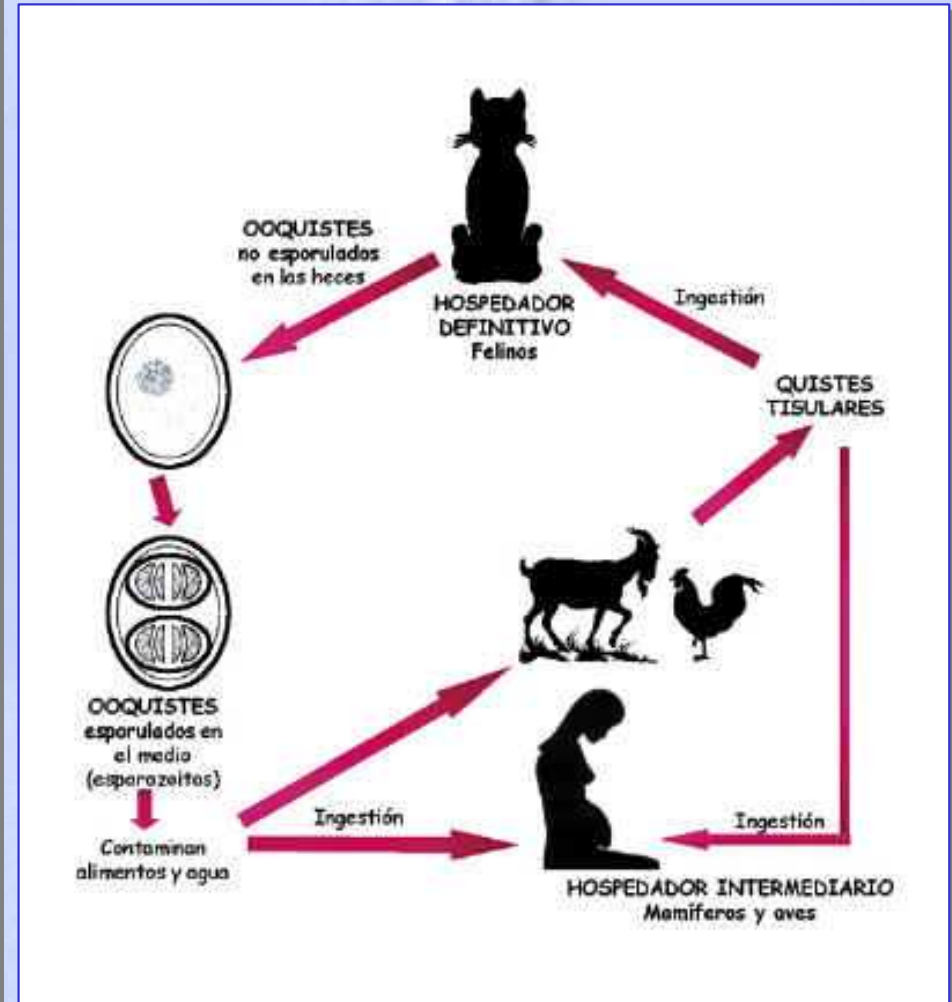
nitrobuněční paraziti,
mono nebo heteroxenní,
bez stádia trofozoita

Eimeria stiedae - kokcidie jaterní

jaterní kokcidióza zajíců a
králíků - invazní stádia
(sporozoiti) napadají
buňky epitelu žlučových
kanálek v játrech

Toxoplasma gondii - kokcidie kočičí

v pohlavní fázi je v
kočkovitých šelmách ⇒
oocysty ⇒ teplokrevný
obratlovec i člověk
onemocnění očí, mozku,
kongenitální přenos

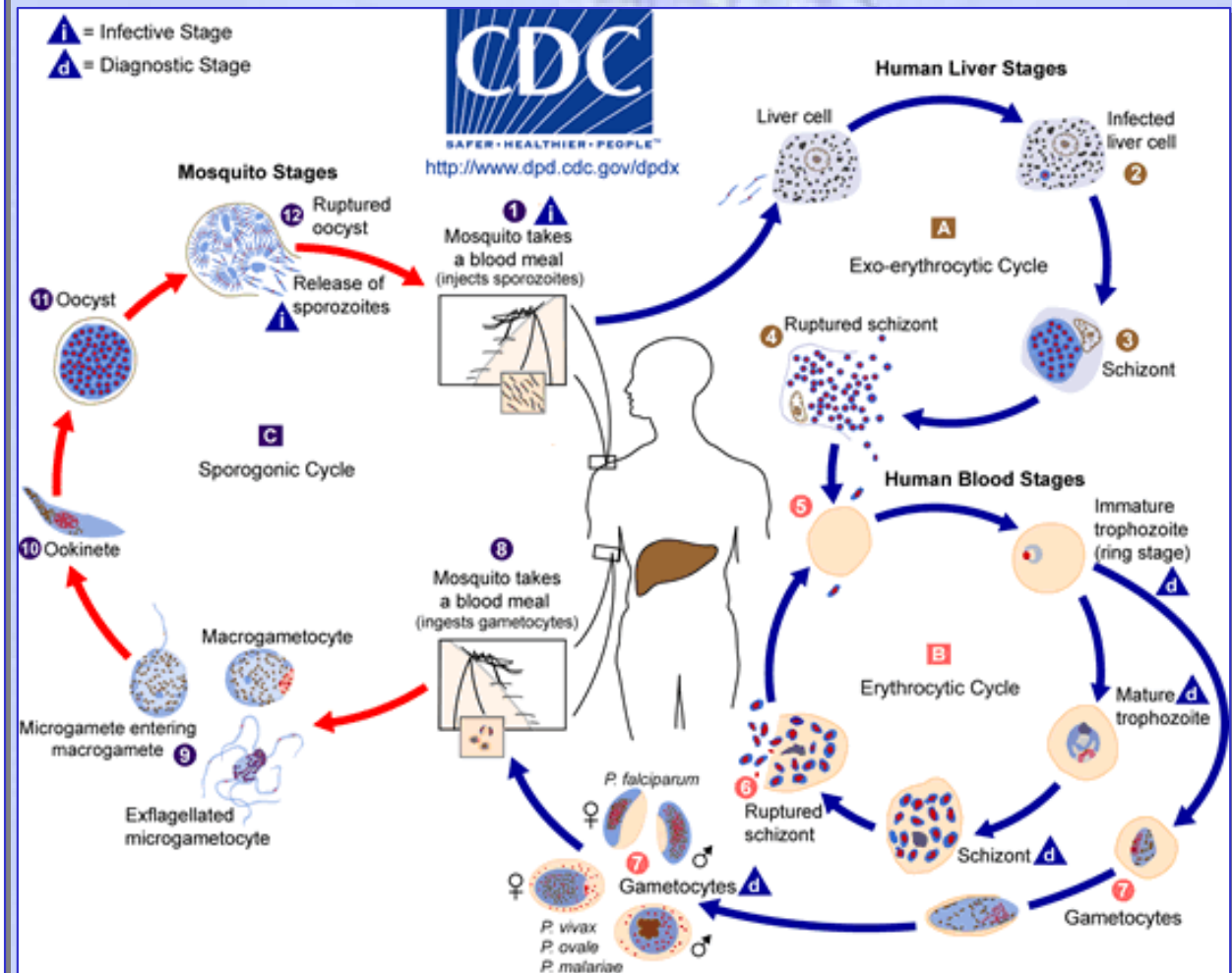

Hematozoa - krvinkovky

onemocnění: malárie, přenos:
komáři rodu *Anopheles*, člověk
mezihostitel, hostitel komár

rozmnožování:

- ⇒ inokulace sporozoity
- ⇒ napadají jaterní parenchym člověka (schizogonie) - probíhá exoerytrocytární fáze, vznikají meronti a v nich několik tisíc merozoitů
- ⇒ napadají červené krvinky, probíhá erytrocytární fáze a malarický záchvat
- ⇒ s rozpadem krvinek se merozoiti mění na makro a mikro gamety
- ⇒ nasaje je komár a v něm vzniká zygota
- ⇒ aktivní ookinet
- ⇒ ze střeva do slinných žláz a opět inokulace

malárie (ze staroitalského mala aria = špatný vzduch) -
epidemické onemocnění tropů, subtropů a oblasti Středozeří

Plasmodium malarie - zimnička čtvrtodenní

malarické záchvaty po 72 hodinách

Plasmodium vivax - zimnička třetidenní

záchvaty po 48 hodinách

Plasmodium falciparum - zimnička tropická

záchvaty nepravidelné, rezistentní vůči
chemoterapeutikům, dnes více než 200 mil. lidí